
Röntgentutkimukset sukukypsässä iässä tai raskaana olevalle naiselle

Ensisijaisesti käytetään säteettömiä tutkimusmenetelmiä. Röntgen- tai isotooppitutkimus voi tulla kyseeseen, kun muilla vastaavilla menetelmillä ei ole saatavissa potilaan hoidossa tarvittavaa tietoa. Sukukypsässä (13–50 v) iässä olevaa naista pidetään raskaana olevana, ellei raskaustestillä tai muilla seikoilla voida raskauden mahdollisuutta sulkea pois. Selvitystä ei kuitenkaan tarvitse tehdä, kun lääketieteellinen altistus on perusteltu kiireellisenä potilaan hengen pelastamiseksi.

Lähettävä yksikkö

Lähettävän lääkärin tulee huomioida fertiili-ikäisen naisen raskauden mahdollisuus ennen säteilytutkimuksen tilaamista. Fertiili-ikäisen naisen vatsan ja lantion alueelle kohdistuvissa säteilytutkimuksissa radiologinen tietojärjestelmä pakottaa lähetteen tekijän raskauden tarkistamiseen ehdottamalla seuraavia vaihtoehtoja:

- **"Ei"** tarkoittaa, että potilas **ei ole raskaana**
- **"Kyllä"** tarkoittaa, että potilas **on raskaana**
- **"Ei tietoa"** tarkoittaa, että lähettävällä lääkärillä ei ole tietoa raskaudesta.

1) Suurta altistusta aiheuttava tutkimus, hoito tai toimenpide

Isotooppitutkimuksia ja -hoitoja tai tietokonetomografialla tai angiografialla tehtäviä vatsan tai lantion alueen röntgentutkimuksia tai -toimenpiteitä ei tehdä raskauden aikana ilman pakottavia lääketieteellisiä indikaatioita. Lähettävä lääkäri arvioi oikeutuksen yhdessä isotooppilääkärin tai radiologin kanssa.

Raskauden mahdollisuus suljetaan pois fertiili-ikäisillä naisilla ennen tutkimuksen tai hoidon tilaamista. Asia on tarkistettava vielä tutkimuspäivänä (ensisijaisesti poliklinikalla/osastolla) viimeisten kuukautisten alkamispäivän mukaan seuraavasti (ns. 10 päivän sääntö):

A: Kuukautisten alkamispäivästä alle 10 vrk: Tutkimus voidaan tehdä

B: 10 vrk - kuukautiskierron loppu

1. Jos luotettava ehkäisy (E-pillerit, -rengas, -laastari tai -kapseli, -kierukka, sterilisaatio): tutkimus voidaan tehdä.

2. Jos ei luotettavaa ehkäisyä, mutta potilas osaa varmasti sulkea pois raskauden: tutkimus voidaan tehdä.
3. Jos ei luotettavaa ehkäisyä eikä potilas osaa varmasti sulkea pois raskautta: tutkimus voidaan siirtää myöhemmäksi tai kiireellisyyden mukaan tehdä lähettävän lääkärin ja isotooppilääkärin/radiologin harkinnan mukaan. Huom. Raskaustesti ei ole luotettava kierron loppujakson aikana (10 vrk - kuukautiskierron loppu).

C: Kuukautiset myöhässä tai epäsäännölliset, amenorrea, menopaussi

1. Jos ei luotettavaa ehkäisyä eikä potilas osaa varmasti sulkea pois raskautta, lähettävä yksikkö pyytää raskaustestin.
2. Jos potilas osaa varmasti sulkea pois raskauden: tutkimus voidaan suorittaa.

2) Altistus, jota ei voida jättää huomioimatta ja joka vaatii säteilysuojelun optimointia

Tietokonetomografialla tai muulla suurta lääketieteellistä säteilyaltistusta aiheuttavalla menetelmällä tehtävissä muun kuin vatsan ja lantion alueen tutkimuksissa, hoidoissa tai toimenpiteissä raskauden poissulkuun riittää, kun potilaalta kysytään, onko hän raskaana.

3) Sikiön kannalta merkityksetön altistus

Kun säteilyä ei kohdisteta lähelle vatsaa tai lantiota, kuten hampaiston, pään ja kaulan alueen tai raajojen röntgentutkimus tai –toimenpide voidaan tehdä, vaikka potilas olisi raskaana.

Tutkimuksen, hoidon tai toimenpiteen tekijä

Tutkimuksen tekijä tarkistaa fertiili-ikäisen naisen raskauden ennen säteilytutkimuksen aloittamista (kaikki tutkimukset) edellä kuvatun menettelyn mukaisesti.

Röntgenhoitaja kirjaa tarkistuksen tuloksen radiologiseen tietojärjestelmään ”Onko potilas raskaana?” -kenttään valitsemalla yhden seuraavista vaihtoehdoista:

- ”**Ei**” tarkoittaa, että **potilas ei ole raskaana**
- ”**Kyllä**” tarkoittaa, että **potilas on raskaana**
- ”**Ei tietoa**” tarkoittaa, potilas **ei tiedä** tai **ei pysty ilmaisemaan** ja tutkimuksen kiireellisyyden vuoksi asiaa ei ehditä (esim. testillä) tarkistaa